

føde en Familie. Vi maa altsaa noget højere op, saa højt op, at der paa disse Husmandsbrug kan holdes 1 Hest og 3 à 4 Køer. Hvis man gaar dertil, vil det ogsaa kunne faa Betydning for de Landarbejdere, der blive tilbage og ikke komme i Betragtning ved denne Lovs Udførelse, derved, at der bliver mindre Tilbud af Arbejdskraft paa Landet. Jeg er tilbøjelig til at tro, at det kan bevirke, at Arbejdslønnen vil stige noget og virkelig komme dem til Gavn, som ikke faa noget Statshusmandsbrug, men fremdeles skulle ernære sig ved det egentlige Landbrugsarbejde.

Jeg skal endvidere meget anbefale at gennemføre den af Landbrugsministeren foreslaaede Bestemmelse om Tillægslaan. Det er mærkværdigt nok det eneste Punkt, paa hvilket Landbrugsministeren har valgt at imødekomme Husmændenes Ønsker. Nu ved jeg naturligvis ikke, om det er for at imødekomme Husmændene, at Ministeren har stillet sit Forslag, eller om det er af Hensyn til de Moderate, der i den senere Tid ere komne til at spille en ikke ringe Rolle i dansk Politik. Jeg erindrer om, at Kravet om Tillægslaan ikke vandt Bifald hos den forrige Landbrugsminister. Jeg minder om, at det gentagende ihærdigt blev fremsat af den nuværende højtærede Konseilspræsident, det ærede Medlem for Æbeltoft (N. Neergaard). Det lykkes ikke ham den Gang at faa Kravet opfyldt. Nu viser det sig imidlertid, at Landbrugsministeren gaar ind paa det. Det glæder mig, at han har maattet bøje sig paa dette Omraade, men jeg anbefaler, at man tager under nøje Overvejelse, hvorvidt det er heldigt at lade den Ordlyd blive staaende, som Ministeren har benyttet sig af i sit Forslag til Ændringen.

Jeg vil dernæst paa det bedste anbefale, at man i den nye Lov indfører Ekspropriationsret. Jeg har alt antydning, hvilken Betydning det vilde have haft, hvis man i sin Tid havde faaet denne Bestemmelse sat ind i Loven. Jeg gør endvidere opmærksom paa, at det er et Krav, der en Gang er vedtaget her i Tinget, et Krav, som har Tilslutning fra mange Sider, og som mange med Begejstring slutte sig til og anse for noget ret nødvendigt. Da man nu staar overfor en fornyet Revision af Loven, vil jeg anbefale, at man gør Alvor af at opfylde dette Krav. Jeg tror, det vil vise sig at være heldigt, om man mange Steder gik til at inddrage Jord, først og fremmest naturligvis den Jord, der alt tilhører det offentlige. Og

her drejer det sig jo om store Strækninger, der rimeligvis kunde tilfredsstille Behovet maaske for en længere Tid og for mange Egnes Vedkommende. Jeg gør opmærksom paa, at vi her i Danmark have saadant noget som 81,000 Tdr. Land Præstegaardsjord. Der sker jo ganske sikkert ikke nogen Skade, om man kommer ind paa at inddrage denne Jord. Man maa naturligvis yde Erstatning til de paagældende Embedsmænd, men jeg tror, det vilde være heldigt, om meget af den Jord kom under andre Hænder.

Endvidere have vi Len og Stamhuse, som tidligere have været omtalte her i Salen. Jeg ønsker her at gøre opmærksom paa, at naar jeg taler om Ekspropriation, er der ikke efter mit Skøn — i hvert Fald i en overskuelig Fremtid — Anledning til at benytte Ekspropriationsbestemmelsen overfor almindeligt, veldrevent Landbrug. Men hvis man ikke kan finde tilstrækkelig offentlig Jord eller finde den paa de Steder, hvor man har Brug for den, vil man — det gaar jeg ud fra — have sin Opmærksomhed henvendt paa adskillige af vore Herregaarde eller større Gaarde, der drives daarligt. Det er jo mange Steder Tilfældet, at Herregaardsjord drives paa en lidet fornuftig Maade, og det er min Opfattelse, at man rundt omkring i Landet er enig om, at denne Jord kunde finde en betydelig heldigere Anvendelse, om den blev overdragen Husmændene til Brug.

Endvidere gør jeg opmærksom paa, at Husmændene nu gennem deres Organisationer, paa deres Delegeretmøder, have udtalt sig for, at der gives Adgang til offentligt Fæste. Jeg ved vel, at Ordet Fæste klinger ilde i adskillige Øren i Danmark og ogsaa i adskillige Øren her i Tinget, men det viser sig alligevel, at Kravet om offentligt Fæste trænger sig mere og mere frem. Adskillige af dem, der i sin Tid have stillet sig ret uvilligt overfor dette Spørgsmaal, komme mere og mere ind paa, at det dog maaske vilde være heldigt at stille sig velvilligt til det. Jeg anbefaler altsaa, at der gives Adgang til offentligt Fæste, men skal ikke ved denne Lejlighed komme nærmere ind paa, hvilken Form for Fæste der kan være den mest anbefalelsesværdige. Der har gennem Tiderne været fremsat adskillige Forslag. Jeg minder om Forslag, der have været fremsatte her i Tinget, og Forslag, der have været fremsatte udenfor Tinget. Disse sidste ere let tilgængelige; man vil let kunne faa fat paa dem og faa undersøgt